

VÕRDSUSE LÜHIAJALUGU

BIBLIOTHECA CONTROVERSIARUM

SARJA KOLLEGIUM

Maarja Kangro (kirjanik ja tõlkija)

Hasso Krull (kirjanik ja tõlkija)

Rein Raud (Tallinna Ülikool)

Marek Tamm (Tallinna Ülikool)

Aro Velmet (Lõuna-California Ülikool)

Tallinna Ülikool

Thomas Piketty
VÕRDSUSE LÜHIAJALUGU

Prantsuse keelest tõlkinud Mirjam Lepikult

Tallinna Ülikooli Kirjastus
Tallinn 2026

Bibliotheca CONTROVERSIARUM

Bibliotheca Controversiarum
Thomas Piketty
Võrdsuse lühiajalugu

Tõlgitud väljaandest:
Thomas Piketty
Une brève histoire de l'égalité
© Éditions du Seuil, 2021

Cet ouvrage a bénéficié du soutien du Programme d'aide
à la publication de l'Institut français.
Käesoleva teose väljaandmist on toetanud Prantsuse Instituut Eestis.

Toimetanud Anti Saar
Kujundanud ja küljendanud Mare Väli
Sarja makett: Rakett

© Thomas Piketty 2021
Autoriõigus (tõlge): Mirjam Lepikult 2026
Autoriõigus: Tallinna Ülikooli Kirjastus 2026

ISSN 1736-9398
ISBN 978-9985-58-997-7

TLÜ Kirjastus
Narva mnt 25
10120 Tallinn
tlu.ee/kirjastus
Trükk: Pakett

SISUKORD

Tänuavaldus	11
Sissejuhatus	13
Uus majandus- ja sotsiaalajalugu	15
Mässud ebaõigluse vastu ja õiglaste institutsioonide tundmaõppimine	24
Jõusuhted ja nende piirid	29
1. Esimesed tähised teel võrdsuse poole	33
Inimkonna progress: haridus ja tervishoid kõigile	33
Maailma rahvastik ja keskmine sissetulek: kasvu piirid	36
Sotsiaalmajanduslike mõõdikute valik on poliitiline küsimus	39
Sotsiaalsete ja keskkondlike mõõdikute paljususe vajalikkus	42
Kestlik areng pole võimalik ilma ebavõrdsuse mõõdet arvestamata	46
2. Võimu ja omandi aeglane dekontsentreerumine ...	52
Omandi kontsentreerumise areng alates 18. sajandist	52
Omand ja võim kui õiguste kimp	56
Omada tootmisvahendeid, eluaset, riiki ja ülejäänud maailma	59

Varandusliku keskklassi raske sünd	67
Pikk tee võrdsemate sissetulekute poole	72
3. Orjanduse ja kolonialismi pärand	76
Tööstusrevolutsioon, kolonialism ja ökoloogia	76
Suure lahknemise lätetel:	
Euroopa sõjaline ülemvõim	81
Puuvillaimpeerium: kontrolli kehtestamine	
maailma tekstiilitööstuse üle	85
Proteksionism, keskuse ja ääremaa suhted,	
maailmasüsteemid	90
Teha Euroopast provints	
ja mõtestada ümber lääne eripära	95
Majandusliku ja sotsiaalse ajaloo roll	
riigi ülesehituses	100
4. Reparatsioonide küsimus	103
Orjanduse lõpp,	
rahalised hüvitised orjapidajatele	103
Kas Prantsuse riik peaks hüvitama võla,	
mille Haiti talle välja maksis?	108
Briti ja Prantsuse lähenemised	
orjuse kaotamisele:	
1833. ja 1848. aasta aktid ja nendega	
kaasnenud hüvitised	113
Ameerika Ühendriigid:	
orjandusliku vabariigi pikk teekond	118
Orjandusejärgne kolonialism	
ja sunnitöö küsimus	122

Prantsusmaa kui koloniaalvabariik, mis ise ennast selliseks ei pea	131
Reparatsioonide küsimus: uus arusaam õiglusest rahvusülel skaalal . . .	136
5. Revolutsioon, staatus, klass	139
Privileegide ja staatusliku ebavõrdsuse lõpp? . . .	139
Aeglane vabanemine sunnitööst ja osaliselt sunniviisilisest tööst	144
Rootsi aastal 1900: üks mees, sada häält	151
Privileegide metamorfoosid: demokraatia ja raha . .	156
Varapõhise hääleõiguse säilimine: majanduslik plutokraatia	163
Osaluspõhine sotsialism ja võimu jagamine	168
6. „Suur ümberjaotamine“ 1914–1980	174
Healuriigi leiutamine: haridus, tervishoid, sotsiaalkaitse	175
Fiskaalriigi teine hüpe: antropoloogiline revolutsioon	180
Kuidas juurutati sissetuleku ja pärandvara progressiivne maksustamine	184
Reaalne progressiivsus ja ühiskondlik leping: maksudega nõustumise küsimus	192
Progressiivne maksustamine kui tööriist maksueelse ebavõrdsuse vähendamiseks	195
Koloniaalvarade ja riigivõlgade likvideerimine . . .	200
Euroopa ülesehitamine riigivõlgade tühistamise varal	208

7. Demokraatia, sotsialism	
ja progressiivne maksusüsteem	212
Võrdsuse piirid ja omandi	
hüperkontsentratsioon	212
Healuriik ja progressiivne maksusüsteem:	
kapitalismi süsteemne	
ümberkujundamine	218
Omand ja sotsialism:	
detsentraliseerimise küsimus	224
Demokraatliku, ennastjuhtiva	
ja detsentraliseeritud sotsialismi kaitseks	234
Kapitali vaba liikumine	
kui uus varapõhine võim	239
8. Reaalne võrdsus diskrimineerimise vastu	246
Hariduslik võrdsus, mida alati kuulutatakse,	
aga mida pole kunagi saavutatud	247
Sotsiaalsetel kriteeriumitel põhineva	
positiivse diskrimineerimise kaitseks	252
Patriarhaadi ja produktivismi püsivusest	258
Kuidas võidelda diskrimineerimise vastu	
identiteete kivistamata	265
Kuidas ühitada sotsiaalset pariteeti	
ja jõukuse ümberjaotamist	271
Kuidas mõõta rassismi.	
Etnilis-rassiliste kategooriate küsimus	276
Religioosne neutraalsus ja Prantsusmaa	
silma kirjalik ilmalikkus	282

9.	Kuidas väljuda neokolonialismist	285
	Kolm kuldset kümnendit ja globaalne lõuna:	
	rahvusliku heaoluriigi piirid	285
	Neokolonialism, kaubanduse liberaliseerimine	
	ja maksuparadiisid	291
	Rahvusvahelise abi ja kliimapoliitika	
	teesklemine	296
	Vaeste riikide õigused: kuidas eemalduda	
	keskuse-ääremaa loogikast	301
	Rahvuslikust heaoluriigist	
	föderaalse heaoluriigini	305
	Sotsiaalse ja demokraatliku	
	föderalismis kaitseks	311
10.	Demokraatliku, ökoloogilise ja multikultuurse	
	sotsialismi poole	317
	Kliima soojenemine ja ideoloogiate võitlus	
	kui muutusi esile kutsuvad jõud	318
	Hiina sotsialism – täiusliku digidiktatuuri	
	nõrgad kohad	322
	Kapitalismivormide sõjast	
	sotsialismivormide lahinguni	332
	Kas raha saab meid päästa?	334
	Universalistliku suveräänsuse kaitseks	340

TÄNUAVALDUS

„Teema, millest te kirjutate, on väga huvitav, aga ehk võiksite kirjutada veidi lühemalt, et ma saaksin teie uurimustest oma sõpradele ja perele rääkida?“

See väike raamat tuleb teatud moel vastu palvele, mille lugejad on mulle kohtumistel ikka ja jälle esitanud. Olen viimase kahekümne aasta vältel kirjutanud ebavõrdsuse ajaloost kolm teost ja neist igäühe (!) maht küünib tuhande lehekülje kanti: „Kõrged sissetulekud Prantsusmaal 20. sajandil“ („Les Hauts Revenus en France au XXe siècle“, Grasset, 2001), „Kapital 21. sajandil“ („Le capital au XXIe siècle“, Seuil, 2013) ning „Kapital ja ideoloogia“ („Capital et idéologie“, Seuil, 2019). Need raamatud põhinevad omakorda ulatuslikul rahvusvahelisel ajalooliste ja võrdlevate uuringute programmil, mille raames on avaldatud palju raporteid ja kogumikke ning mis on aidanud arendada ka Maailma Ebavõrdsuse Andmebaasi (World Inequality Database, WID.world).¹ Nõnda koostatud materjalide maht on sedavõrd suur, et võib

¹ Vt T. Atkinson, T. Piketty, „Top Incomes over the 20th Century“, Oxford University Press, 2007. T. Atkinson, T. Piketty, „Top Incomes: A Global Perspective“, Oxford University Press, 2010; F. Alvaredo, L. Chancel, E. Saez, T. Piketty, G. Zucman, „Rapport sur les inégalités mondiales 2018“, Paris, Seuil, 2028; A. Gethin, C. Martinez-Toledano, T. Piketty, „Clivages politiques et inégalités sociales. Une étude de 50 démocraties, 1948–2020“, Paris, EHESS, Gallimard, Seuil, 2021. Paljud nende uuringutega seotud tekstidest ja materjalidest on kättesaadavad portaalides wid.world, wpid.world ja piketty.pse.ens.fr.

heidutada ka kõige paremate kavatsustega kodanikku. Oli aeg neist materjalidest kokkuvõtte teha. Tulemus on käesoleva raamatuna teie ees.

Siiski ei piirdu see väike raamat sellega, et võtta kokku neist töödest saadud peamised õppetunnid. Pidades silmas kõikvõimalikke vaidlusi, mille need küsimused on viimasel ajal esile kutsunud, pakun ma nende põhjal uut vaatenurka võrdsuse ajaloole, lähtudes kindlast veendumusest, milleni olen kogu oma uurimistöö tulemusel jõudnud: teekond võrdsuse poole kujutab endast võitlust, mis on ammu alanud ja mida tuleb nüüd, 21. sajandil, üksnes jätkata. Piisab vaid sellest, kui meie kõik sellesse pisutki panustame ning suudame ületada identiteedi ja erialadega seotud lahknevused, mis liigagi tihti takistavad meid edasi liikumast. Majandusküsimused on liiga tähtsad selleks, et jätta nendega tegelemine ainult väheste spetsialistide ja asutuste juhtide hoolde. Jõusuhete ümberkujundamine pole võimalik, kui kodanikud end nende teadmistega taas kurssi ei vii. Muidugi loodan ma veenda vähemalt osa lugejaskonnast edaspidi ka mahukamatesse teostesse süvenema. Need on mahule vaatamata vägagi hästi loetavad – seda võin ma juba ette lubada! Käesolevat lühikest ülevaadet võib aga lugeda teistest teostest sõltumatult, ning ma tahaksin siin tänada kõiki lugejaid, üliõpilasi ja muid kodanikke, kes on mind selles ettevõtmises julgustanud ja kelle küsimused on seda tööd toitnud. Just neile pühendangi ma käesoleva raamatu.

SISSEJUHATUS

See raamat räägib sotsiaalsete klasside ebavõrdsusest eri ühiskondades võrdleva ajaloo seisukohast või õigemini ehk võrdsuse ajaloost, sest, nagu peagi näeme, võib ajaloos täheldada pikaldast liikumist suurema sotsiaalse, majandusliku ja poliitilise võrdsuse poole.

Muidugi pole siin tegemist rahumeelse ega ammugi mitte lineaarse ajalooga. Võrdsuse ajaloos, mida siin uurima hakkame, mängivad keskset rolli mässud ja revolutsioonid, ühiskondlikud võitlused ja mitmesugused kriisid. Niisamuti tuleb selles ajaloos ette tagasipöördumise ja identiteeti kapseldumise faase.

Kõigest hoolimata võib tõdeda, et vähemalt alates 18. sajandi lõpust on toimumas ajalooline liikumine võrdsuse poole. 2020. aastate algul on maailm, nii ebaõiglane kui ta ka näida võib, palju egalitaarsem kui maailm aastatel 1950 või 1900, mis omakorda olid paljude tahkude poolest egalitaarsemad maailmast aastatel 1850 või 1780. Konkreetne areng varieerub periooditi ning olenevalt sellest, millist liiki ebavõrdsusele parajasti keskenduda. Tegemist võib olla juriidilise staatuse alusel määratletud klasside ebavõrdsusega, tootmisvahendite omamise, sissetulekute või haridustaseme ebavõrdsusega, soolise, rahvusliku või etnilis-rassistil päritolu puudutava ebavõrdsusega – kõik need dimensioonid pakuvad meile siin huvi. Kuid ükskõik millist kriteeriumi

järgida, põhitees jääb pikas perspektiivis samaks. Suuremas osas planeedi piirkondadest ja ühiskondadest, teatud määral ka kogu maailma mastaabis, võib ajavahemikus 1780–2020 täheldada arengut suurema võrdsuse poole staatuse, omandi, sissetulekute, soo ja rassi valdkondades. Paljudes neist jätkus teekond võrdsuse poole ka ajavahemikus 1980–2020, mis on keerukam ja kontrastsem kui vahel arvatakse, eriti kui vaadelda ebavõrdsust vähegi globaalsena ja mitmest vaatenurgast.

Pikaldane võrdsustumise tendents on alates 18. sajandi lõpust küll reaalne, aga siiski piiratud ulatusega. Me näeme, et nende mõõdikute koguhulgas (staatus, omand, võim, sissetulek, sugu, päritolu jne) esineb jätkuvalt märkimisväärsel ja õigustamatul määral erinevaid ebavõrdsuse ilminguid, mille mõju kumuleerub pealegi sageli individuaalsel tasandil. Võrdsustumise tendentsi tõdemine ei anna mingil juhul põhjust hõisata, otse vastupidi. Pigem on see üleskutse jätkata võitlust, toetudes kindlale ajaloolisele alusele. Kui jälgime tähelepanelikult võrdsuse kasvu reaalset kulgu, võime saada väärtuslikke õppetunde tulevikuks ning mõista paremini võitlusi ja rahvaliidumisi, mis on selle võimalikuks teinud, nagu ka institutsionaalseid vahendeid ning juriidilisi, sotsiaalseid, fiskaalseid, hariduslikke ja elektoraalseid süsteeme, tänu millele on võrdsus kestma jäänud. Paraku nõrgestavad seda õiglaste institutsioonide kollektiivset õppeprotsessi sageli ajalooline amneesia, intellektuaalne natsionalism ja teadmiste lahterdatus. Et jätkata teekonda võrdsuse poole, on väga vajalik heita pilk ajaloole ning ületada riikide ja erinevate teaduste piirid. Käesolev teos, mis

kuulub ühtaegu ajaloo ja ühiskonnateaduste valda ning on kantud optimismist ja kodanikuaktiivsuse vaimust, püüab just selles suunas edasi liikuda.

Uus majandus- ja sotsiaalajalugu

Võimaluse eest praegu seda „Võrdsuse lühiajalugu“ kirjutada võlgnen tänu eelkõige arvukatele rahvusvahelistele uuringutele, mis on viimastel kümnenditel tublisti uuendanud tööd sotsiaalteaduste ning majandus- ja sotsiaalajaloo valdkonnas.

Toetun oma töös paljudele uurimustele, mis on avanud tõeliselt globaalse perspektiivi kapitalismi ja tööstusrevolutsiooni ajaloole. Pean silmas näiteks Ken Pomeranzi 2000. aastal avaldatud teost „suurest lahknevusest“ Euroopa ja Hiina vahel 18. ja 19. sajandil¹ – see on tõenäoliselt tähtsaim ja mõjukaim raamat maailmamajanduse ajaloo vallas pärast Fernand Braudeli 1979. aastal ilmunud kolmeköitelist teost „Materiaalne tsivilisatsioon, majandus ja kapitalism“, ning Immanuel Wallersteini uurimusi „maailmasüsteemide“ kohta.² Pomeranzi järgi on lääne tööstusliku kapitalismi areng tihedalt seotud rahvusvahelise tööjaotuse süsteemide, loodusvarade ohjeldamatu ekspluateerimise ning Euroopa võimude ja ülejäänud planeedi vahel kujunenud sõjalise ja

¹ K. Pomeranz, „The Great Divergence. China, Europe and the Making of the Modern World Economy“, Princeton University Press, 2000.

² Vt F. Braudel, „Civilisation matérielle, économie et capitalisme“, Paris, Armand Colin, 1979; I. Wallerstein, „The Modern World-System“, 3 köidet, New York, Academic Press, 1974–1989.

koloniaalse ülemvõimuga. Hilisemad uurimused on seda järeldust laialdaselt kinnitanud, olgu siis tegemist Prasannan Parthasarathi ja Sven Beckerti töödega või ka hiljutiste arengutega „kapitalismi uue ajaloo“ vallas.³

Üldiselt on koloniaalimpeeriumite ja orjuse ajaloo ning globaalse üldajaloo valdkonnas viimase paari-kolmekümne aastaga märkimisväärselt edasi jõutud ning ma tuginen paljusi just nendele uurimustele. Pean silmas eriti Frederick Cooperi, Catherine Halli, Or Rosenboimi, Emmanuelle Saada, Pierre Singaravélou, Sanjay Subrahmanyami, Alessandro Stanziani ja paljude teiste töid, millele ma edaspidi viitan.⁴

³ P. Parthasarathi, „Why Europe Grew Rich and Asia Did Not: Global Economic Divergence 1600–1850“, Cambridge University Press, 2011; S. Beckert, „Empire of Cotton: A Global History“, New York, Alfred A. Knopf, 2014; S. Beckert, S. Rockman, „Slavery’s Capitalism: A New History of American Economic Development“, University of Pennsylvania Press, 2016; J. Levy, „Ages of American Capitalism: A History of the United States“, New York, Random House, 2021.

⁴ Vt nt F. Cooper, „Citizenship between Empire and Nation: Remaking France and French Africa 1945–1960“, Princeton University Press, 2014; C. Hall, N. Draper, K. McClelland, K. Donington, R. Lang, „Legacies of British Slave-Ownership: Colonial Slavery and the Formation of Victorian Britain“, Cambridge University Press, 2014; O. Rosenboim, „The Emergence of Globalism: Visions of World Order in Britain and the United States 1939–1950“, Princeton University Press, 2017; E. Saada, „Les Enfants de la colonie. Les métis de l’empire français, entre sujétion et citoyenneté“, Paris, La Découverte, 2007; P. Singaravélou ja S. Venayre, (toim), „Histoire du monde au XIXe siècle“, Paris, Fayard, 2017; S. Subrahmanyam, „Empires between Islam and Christianity, 1500–1800“, Albany, NY, SUNY Press, 2019; A. Stanziani, „Les Métamorphoses du travail contraint. Une histoire globale, XVIIIe–XIXe siècles“, Paris, Presses de Sciences Po, 2020.

Ammutan oma töös inspiratsiooni ka värsketest uurimustest sotsiaalajaloo ja rahvaliidumiste vallas.⁵

Käesolev võrdsuse lühiajalugu poleks saanud sündida ka edusammudeta selles ajaloo valdkonnas, mis tegeleb rikkuste jagunemisega klasside vahel. Sel uurimisel on juba pikk ajalugu. Kõik ühiskonnad on loonud teadmisi ja analüüse rikkuste tegeliku, eeldatava või soovitatava jaotumise kohta rikaste ja vaeste vahel. Juba Platon soovitas oma „Riigis“ ja „Seadustes“, et see ebaühtlus ei tohiks olla suurem kui üks neljale. 18. sajandil selgitas Jean-Jacques Rousseau, et eraomandi tekkimine ja selle ülemäärane kuhjumine paneb aluse inimeste ebavõrdsusele ja erimeelsustele. Siiski hakati alles tööstusrevolutsiooni aegu tõeliselt uurima tööliste palka ja elutingimusi ning kasutama uusi teatmeallikaid sissetulekute, kasumi ja omandi asjus. 19. sajandil püüdis Karl Marx võimalikult hästi ära kasutada Briti tollaseid finants- ja pärlusandmeid, kuigi tema käsutuses olnud vahendid ja materjalid olid piiratud.⁶

⁵ Vt H. Zinn, „A People’s History of the United States“, New York, Harper, 2009 (esmatr 1980); M. Zancarini-Fournel, „Les Luttes et les Rêves. Une histoire populaire de la France de 1685 à nos jours“, Paris, La Découverte, 2016; G. Noiriel, „Une histoire populaire de la France de la guerre de Cent Ans à nos jours“, Marseille, Agone, 2018; D. Tartakowsky, „Le pouvoir est dans la rue. Crises politiques et manifestations en France, XIXe–XXe siècles“, Paris, Aubier, 1998 (kordustr Flammarion 2020); B. Pavard, F. Rochefort, M. Zancarini-Fournel, „Ne nous libérez pas, on s’en charge! Une histoire des féminismes de 1789 à nos jours“, Paris, La Découverte, 2020.

⁶ Vt T. Piketty, „Le Capital au XXIe siècle“, Paris, Seuil, 2013, lk 19–30 ja 362–364.

20. sajandil hakati neid küsimusi senisest süstemaatilisemalt uurima. Teadlased kogusid siis suures mahus andmeid hindade ja palkade, maarendi ja kasumi, pärandvara ja kinnistute kohta. 1933. aastal avaldas Ernest Labrousse monumentaalse uurimuse „Ülevaade hindade ja sissetulekute muutumisest Prantsusmaal 18. sajandil“, milles tõi esile põllumajandussektori palkade irdumise teraviljahinnast ja maarendist Prantsuse revolutsioonile eelnenud aastakümnetel, seda kõike tugeva demograafilise surve kontekstis. Pidamata seda küll revolutsiooni ainsaks põhjuseks, paistab ilmselge, et säärane areng võis aristokraatia ning kehva poliitilise režiimi ebapopulaarsust ainult suurendada.⁷ Kui Jean Bouvier koos kaasautoritega avaldas 1965. aastal uurimuse „Kasumi muutumine Prantsusmaal 19. sajandil“, kirjeldas ta juba esimestel ridadel oma programmi: „Kuniks kaasaegses ühiskonnas jäävad klasside sissetulekud teadusliku uurimise haardest välja, ei ole võimalik kirjutada pädevat majandus- ja sotsiaaljalugu.“⁸

See uut tüüpi majandus- ja sotsiaaljalugu, mida sageli seostatakse Prantsuse teaduses 1930. aastatest 1980. aastateni eriti mõjuka „Annaalide“ koolkonnaga, uurib muu hulgas

⁷ Vt E. Labrousse, „Esquisse du mouvement des prix et des revenus en France au XVIIIe siècle“, Paris, Dalloz, 1933. Vrd A. Chabert, „Essai sur les mouvements des prix et des revenus en France de 1798 à 1820“, Paris, Librairie de Medicis, 1949, milles dokumenteeritakse palkade tõusu Prantsusmaal revolutsiooni ja keisririigi ajal.

⁸ Vt J. Bouvier, F. Furet, M. Gilet, „Le Mouvement du profit en France au XIXe siècle. Matériaux et études“, Paris, Mouton, 1965.

omandisüsteeme. 1931. aastal avaldas Marc Bloch oma klassikaliseks kujunenud teose kesk- ja uusaja põllumajandussüsteemide tüpoloogias.⁹ 1973. aastal tõi Adeline Daumard avalikkuse ette Prantsusmaa 19. sajandi pärandiarhiivides tehtud pikaajalise uurimistöö tulemused.¹⁰ 1980. aastatest peale on selle liikumise hoog mõneti aeglustunud, kuid see on ikkagi jätnud kustumatu jälje sotsiaalteaduste praktikasse. Möödunud sajandil avaldati terve hulk ajaloolisi uurimusi palkadest ja hindadest, sissetulekutest ja rikkustest, kirikumaksudest ja omandist. Nende autorid olid ajaloolased, sotsioloogid või majandusteadlased, François Simiand'ist Christian Baudelot'ni, Emmanuel Le Roy Ladurie'ist Gilles Postel-Vinay'ni.¹¹

Paralleelselt nendega aitasid rikkuste jaotumise ajaloole kirjutamisele teed rajada Ameerika Ühendriikide ja

⁹ Vt M. Bloch, „Les Caractères originaux de l'histoire rurale française“, Paris, Armand Colin, 1931.

¹⁰ Vt A. Daumard, „Les Fortunes françaises au XIXe siècle. Enquête sur la répartition et la composition des capitaux privés à Paris, Lyon, Lille, Bordeaux et Toulouse d'après l'enregistrement des déclarations de successions“, Paris, Mouton, 1973.

¹¹ Lisaks juba viidatud teostele vt F. Simiand, „Le Salaire, l'Évolution sociale et la Monnaie“, Paris, Alcan, 1932; C. Baudelot ja A. Lebeauin, „Les Salaires de 1950 à 1975“, Paris, INSEE, 1979; J. Goy, E. Le Roy Ladurie, „Les Fluctuations du produit de la dîme. Conjoncture décimale et domaniale de la fin du Moyen Âge au XVIIIe siècle“, Paris, Mouton, 1972; G. Postel-Vinay, „La Terre et l'Argent. L'agriculture et le crédit en France du XVIIIe siècle au début du XXe siècle“, Paris, Albin Michel, 1998; J. Bourdieu, L. Kesztenbaum, G. Postel-Vinay, „L'Enquête TRA. 1. kd: 1793–1902: histoire d'un outil, outil pour l'histoire“, Paris, Institut national d'études démographiques, 2013.

Suurbritannia ajaloolased ja majandusteadlased. Simon Kuznetsil õnnestus 1930. aasta majanduskriisi järgse vapustuse tingimustes koguda esimesi üldriiklikke majandusandmeid ning võrrelda neid 1913. aastal pärast pikki poliitilisi ja põhiseaduslikke lahinguid kehtestatud föderaalsete tulumaksu andmetega. Nõnda sai ta oma 1953. aastal avaldatud teadustöös hinnata kõrgete sissetulekute osakaalu muutumist kogu rahvatulus.¹² Ehkki ta käsitles ainult ühte riiki (USA) ja üsna lühikest perioodi (1913–1948), oli tege mist esimese sedalaadi tööga ning see äratas avalikkuses suurt tähelepanu. Robert Lampmann analüüsis 1962. aastal samadel alustel föderaalset pärandimaksu puudutavaid andmed.¹³ 1978. aastal jätkas Tony Atkinson analüüsi Briti pärandiarhiivide andmetega töötades.¹⁴ Alice Hanson Jones vaatas veidi kaugemasse minevikku, avaldades 1977. aastal oma ulatusliku uurimistöö, mis käsitles Ameerika Ühendriikides koloniaalajastul surmajuhutumite korral koostatud vara inventarinimestikke.¹⁵

Kõigile varasematele töödele toetudes pandi 2000. aastate alguses alus uuele ajalooliste uuringute programmile, mis

¹² Vt S. Kuznets, „Shares of Upper Income Groups in Income and Savings“, Cambridge MA, National Bureau of Economic Research, 1953.

¹³ R. J. Lampman, „The Share of Top Wealth-Holders in National Wealth, 1922–56“, Princeton University Press, 1962.

¹⁴ Vt A. B. Atkinson, A. J. Harrison, „Distribution of Personal Wealth in Britain“, Cambridge University Press, 1978.

¹⁵ Vt A. H. Jones, „American Colonial Wealth: Documents and Methods“, New York, Arno Press, 1977.

keskendus sissetulekutele ja varale. Minulgi oli õnn selles programmis osaleda, tänu väga paljude kolleegide – Tony Atkinsoni, Facundo Alvaredo, Lucas Chaneli, Emmanuel Saezi ja Gabriel Zucmani jt – määrava tähtsusega toetusele.¹⁶ Võrreldes varasemate töödega sai uus laine kasutada paremaid tehnilisi võimalusi. Labrousse, Daumard ja Kuznets tegid oma uurimistööd aastatel 1930–1980 pea eranditult käsitsi, kartoteegikaartide abil. Iga andmekogu, iga tulemustetabel nõudis suurt tehnilist tööd, mistõttu vahel jäi uurijal vähe energiat selleks, et pakkuda ajaloolisi tõlgendusi, kaasata teisi allikaid ja tegeleda kategooriate kriitilise analüüsiga. Kõik see muidugi ähmastas vaadet ajaloolise mõnikord kiputi nägema liiga kitsalt „seeriatena“, see tähendab, keskenduti ülemäära ajalooliste seeriade koostamisele, mida saab ajas ja ruumis võrrelda. Sellist tegevust võib küll pidada vajalikuks, aga kaugeltki mitte piisavaks tingimuseks, mis lubaks sotsiaalteadustes tõeliselt edasi jõuda. Lisaks jäi selles uurimistöös esimeses faasis kogutud materjalidest üsna vähe jälgi, mis piiras nende andmete taaskasutamise ja tõeliselt kumulatiivse protsessi algatamise võimalusi.

Infotehnoloogia areng viimasest sajandivahetusest saati on aga lasknud analüüsida korraka pikemaid ajavahemikke ja rohkemaid riike. Selle uurimisprogrammi tulemusel on World Inequality Database (WID.world) koondanud

¹⁶ Vt T. Piketty, „Les Hauts Revenus en France au XXe siècle“, Paris, Grasset, 2001; T. Atkinson, T. Piketty, „Top Incomes over the 20th Century“, *op. cit.*, ja „Top Incomes: A Global Perspective“, *op. cit.*